

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

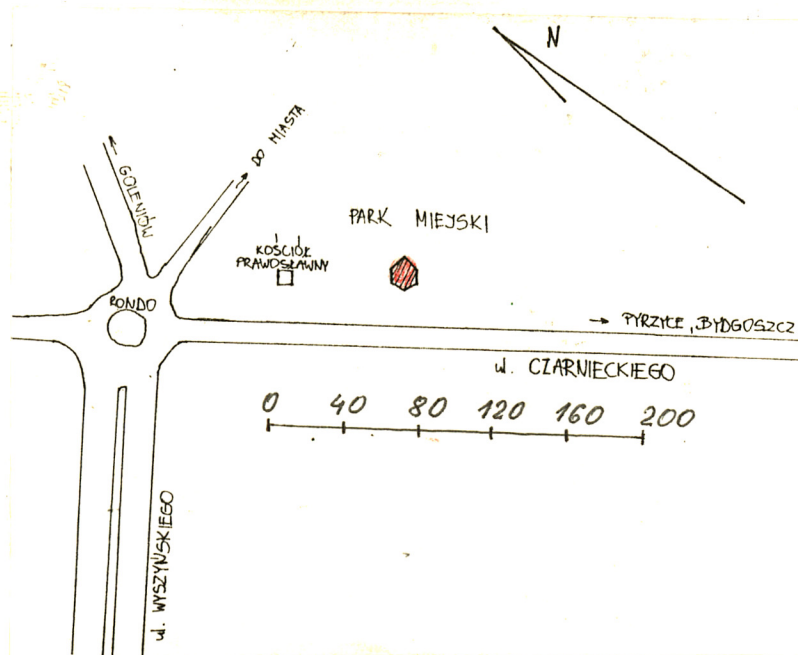
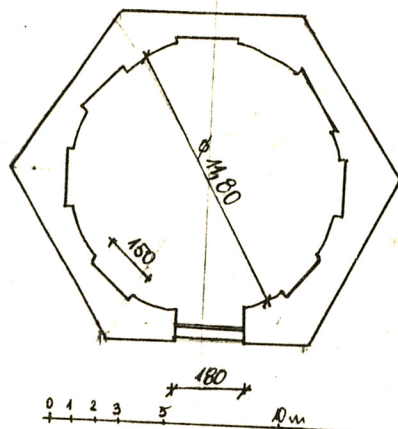
6613
ZACHODNIO-
POMORSKIE

1. Obiekt
WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEN - komunalna

2. Czas powstania
1897

3. Miejscowość
STARGARD SZCZECIŃSKI

. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

autor zdjęć dr Stanisław Januszewski
data wykonania 15.09.1992 r.
miejsce przechowywania negatywów

4. Adres
ul. S. Czarnieckiego
nr hipoteczny _____

5. Przynależność administracyjna
województwo szczecińskie
gmina Stargard Szcz.
pow. STARGARDZKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości
Stargard i. Pomm. /do 1945r./

7. Przynależność administracyjna przed 1. VI. 1975 roku
województwo szczecińskie
powiat Stargard Szcz.

8. Właściciel i jego adres
MPGKiM Stargard Szczeciński
ul. Okrzei 6

9. Użytkownik i jego adres
MPGKiM Zakład wodociągów
i Kanalizacji, Stargard Szcz.
ul. Bogusława IV nr 15
tel. 77-17-51

10. Rejestr zabytków
Nr A-198 data 18.01.2005

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu,

W końcu XIX stulecia Myglibórz czerpał wodę z rzeki przepływającej przez miasto oraz ze studni kopanych, głębokich na 10-30m /ok. 100 publicznych i ok. 200 prywatnych/. Funkcjonowało też kilka studni artezyjskich.

W 1896 r. magistrat ogłosił przetarg na budowę wodociągu centralnego. Oferty nadeszły 3 firmy. Wybrano projekt Heinricha Schevena z Dusseldorfu /firma założona w 1874r. w Bochum/, który był najtańszy i najprostszy w realizacji /Scheven znany jest z budowy m.in. wodociągów miejskich Wrzesni, Buku, Szamotuł w woj. poznańskim/. 20.08.1897r. oddano wodociąg do eksploatacji /co uświetniono odpowiednią tablicą wmurowaną w przepompownię przy ul. Warszawskiej - do dzisiaj przechowywaną w zakładzie/. Budowę kierowali radca budowlany Gonnabend i dyrektor gazowni oraz wodociągu miejskiego Phlert. Inwestycja kosztowała 350.000 marek - 16 marek na głowę mieszkańca miasta.

Czerpano wodę infiltracyjną z rzeki studniami wierconymi. Zbudowano ich 6 o średn. 300mm i głęb. od 25 do 30 m. Przesyłano ją na stację filtrów powolnych. Filtry zgrupowano w 4 komorach, każda liczyła 2 baterie. Stąd woda spływała do zbiornika wody czystej - terenowego o pojemności 66 m³. W stacji pomp zainstalowano 2 pompy parowe i dwa kotły parowe. Maszyny parowe napędzały jednocześnie pompy filtracyjne oraz pompy próżniowe podwójnego działania...

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Wieżę wzniesiono w centrum miasta, na terenie parku miejskiego, obejmującego wzgórze dominujące ponad terenem. Wieża ciśnieniowa złożona jest z fundamentu, trzonu i głowicy wieńczącej wyniosłym, stożkowym dachem.

Materiał: Wieża posadowiona jest na pierścieniowym fundamencie ceglany. Trzon murowany z cegły ceramicznej na zaprawie cementowo-wapiennej. Z zewnątrz cegła licowana, wewnątrz trzonu tynkowany i bielony. Na wysokości 1,2 m odstawka 24cm wykończona cegłą. Podobnie rozwiązana podstawa wieży, 6-kątna z przejściem w partię centralną trzonu /stożkową na planie koła/ wypełnioną cegłą. Zbiornik wody stalowy, nitowany, typu Intze wsparty na granitowym pierścieniu obiegającym koronę trzonu i drugim stalowym - z dwuteownika. Wokół zbiornika obejście - pomost roboczy. Ściana osłonowa zbiornika w mieszanej konstrukcji szkieletowej /drewno-metal/ wypełnionej cegłą, spoinowaną z zewnątrz, tynkowaną i bieloną od wewnątrz. Dolny i górny pomost roboczy w konstrukcji stalowej wiążącej zbiornik ze ścianą osłonową. Bezpośrednio na ścianie osłonowej wsparty dach wykonany w konstrukcji drewnianej, krokwiowo-płatwiowej, kryty dachówką ceramiczną. Strop podzbiornikowy wykonano jako masywny - beton wylewany na szynach stalowych. Komunikacja pionowa schodami drewnianymi, zabiegowymi. Podesty drewniane oparte na wspornikach metalowych /szyny stalowe/. Poręcze drewniane. Od stropu podzbiornikowego na pomosty robocze wokół zbiornika prowadzą drabiny stalowe. Dostęp do wnętrza zbiornika pionową drabiną stalową prowadzoną w kominie przecinającym centrum zbiornika wieżowego wody. Stolarka okienna trzonu drewniana, głowicy - stalowa, typu przemysłowego. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z bogatą metaloplastyką zawiasów /wtórnie osłonięte z zewnątrz stalową kratą/. Rynny, rury spustowe, obróbki blacharskie z blachy ocynkowanej. Posadzka przyziemia betonowa - gładzona.

Plan: U podstawy trzon oparty z zewnątrz na planie 6-kąta foremnego /wewnątrz koła/. W partii centralnej zewnętrzna ściana trzonu przyjmuje również plan koła i jest zbieżna ku górze. Głowica cylindryczna o płaskiej podstawie, wspartej murewanymi wspornikami. W parterze wieży zlokalizowano zawory rurociągów. Wnętrze trzonu prowadzi komunikację pionową oraz rurociągi doprowadzające i odprowadzające wodę.

Bryła: Trzon niepodpiwniczony, 1-kondygnacyjny z lekko nadwieszoną głowicą zwieńczoną wyniosłym, stromym, stożkowym dachem /8-połaciowym/ z metalowym szpicem i chorągiewką. Trzon o zmiennym przekroju poziomym, 6-boczny w podstawie, kołowy w partii centralnej.

Elewacje: Trzon cegła spoinowana. W trzonie akcenty poziome w postaci szeroko rozbudowanych pasów gzymsu ceglano /kostkowego, schodkowego, arkadkowego/. Operuje się tutaj językiem Rundbogenstilu przemysłowego. Przejście podstawy trzonu w partię centralną - stożkową akcentowane szerokim gzymsiem kostkowym i schodkowym oraz rozbudowanym motywem geometrycznym układanym w różnobarwnej, glazurowanej cegle. Gzymsy koronujące trzonu ceglany, schodkowy i arkadkowy....

14. Kubatura ok. 4000 m ³ poj. zbiornika 500 m ³	15. Powierzchnia użytkowa pow zab. ok. 180m ² pow. uż. ok. 300m ²	16. Przeznaczenie pierwotne miejska wieża ciśnień	17. Użytkowanie obecne miejska wieża ciśnień
--	---	--	---

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja
W okresie II wojny światowej wieża została w kilku miejscach uszkodzona. Prace remontowe wykonano w 1947r. Później prowadzono jedynie bieżące przeglądy i remonty eksploatacyjne, przy czym od lat 60-tych XX w. niemalże ich zaniechano. W efekcie budowla uległa poważnej dekapitalizacji i chociaż czynna kwalifikuje się do remontu. Dostęp do zbiornika wieżowego jest poważnie utrudniony z powodu rozległych uszkodzeń drewnianych schodów - praktycznie zabroniony z uwagi na niebezpieczeństwo katastrofy budowlanej i zagrożenie życia.

latach 70/80-tych XX w. wyłączono z eksploatacji historyczną przepompownię przy ul. Warszawskiej, wcześniej demontując oryginalne wyposażenie. eksploatacji wyłączono również historyczny odżelaziacz otwarty typu Pieffke oraz filtry powolne budując w połowie i ko cu lat 80-tych XX w. nową stację uzdatniania wody /przy ul. Warszawskiej/.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)
Fundamenty, trzon, głowica w stanie dobrym. Podobnie dach. Uszkodzenie stolarki okiennej trzonu, skorodowana stolarka metalowa głowicy. W dolnych kondygnacjach braki w oszkleniu okien. Schody do kondygnacji podzbiornikowej zniszczone - kwalifikują się do wymiany. Niepodejmowanie od lat ich remontu uniemożliwia prowadzenie bieżącej konserwacji zbiornika wieżowego. Niezbędne jest szybkie podjęcie remontu i odbudowy schodów - dopuszczając możliwość ich wymiany na metalowe analogicznego typu i powtarzające biegi obecnych schodów drewnianych.

Uwaga! Niezbędna jest tutaj ingerencja konserwatorska.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

- wybitne walory hist.-techn. i architektoniczne nakazują objęcie wieży ochroną konserwatorską jako interesującego przykładu architektury przemysłowej, utrzymanej w duchu historyzmu, łączącej elementy techniki, architektury i sztuki.
- natychmiastowe podjęcie remontu schodów oraz konserwacji zbiornika, konstr. stalowych, prac antykorozyjnych, malarskich. Zakres robót określić winny ekspertyzy techniczne. prace konserwacyjne i zabezpiecz. oraz remont prowadzić pod nadzorem woj. konserwatora zabytków.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Karty ewidencyjne środków trwałych w: ZWiK Stargard Szcz.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

22. Bibliografia

- E. Grahn, Die Städtische Wasserversorgung im Deutschen Reiche, München Leipzig 1898
- S. Januszewski, Wassertürme an den Bahnstrecken des Oderlandes, XIX Congress ICOHTEC, Wien 1991.

24. Uwagi różne

Uwaga! Z uwagi na zagrożenie spowodowane katastrofalnym stanem schodów, górne partie trzonu i głowica są nie tyle inwentaryzowane co rekonstruowane a rysunki traktować należy jako szkicowe.

25. Wypełnił

dr Stanisław Januszewski

imię i nazwisko

data

15.09.1992 r.

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki Nr 1 - dokumentacja fotograficzna i rysunkowa
Nr 2 - dokończenie opisu z rubr. 12 i 13

1. Miejscowość S T A R G A R D Szcz.	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Wodociągowa wieża ciśnien Komunalna	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dokumentacja fotograficzna i rysunkowa
---	--	--

+4. Dawna przepompownia z-du wodociągowe-
go /ul. Warszawska/

+5. Stacja Uzdatniania Wody /filtry
powolne z-du wodociągowego/ ul.
Warszawska/

+ 1. Widok wieży

2. Trzon i głowica

3. Portal

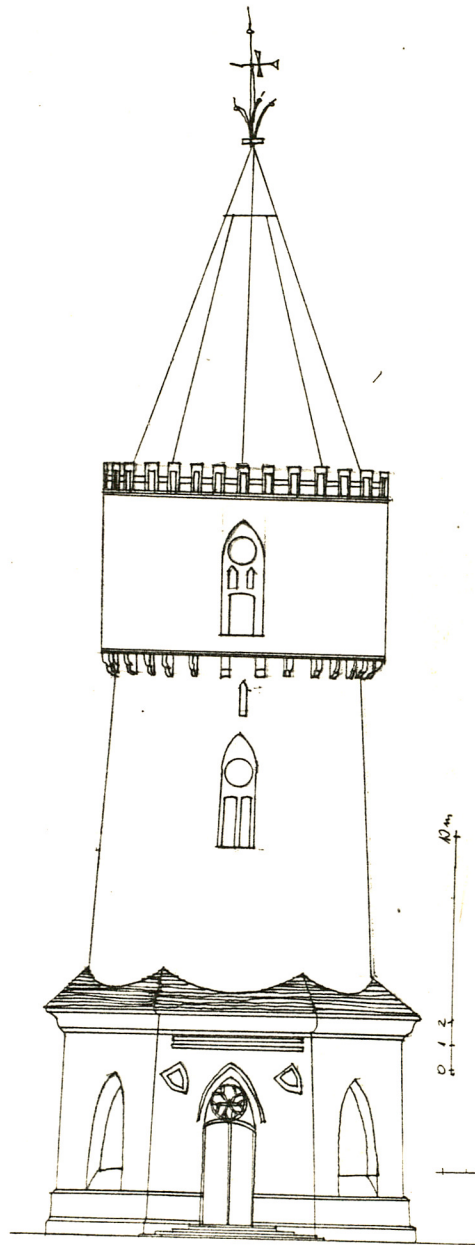
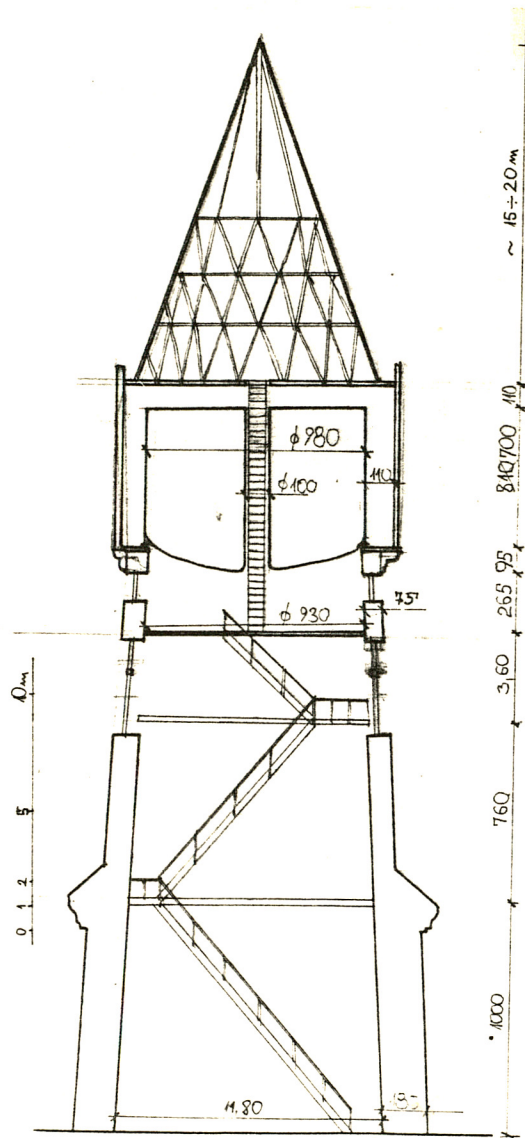
VERTE!

Wkładkę założył: dr. Stanisław Januszewski 29.09.1992 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora /także kalki/

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkladki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
S T A R G A R D Szcz.	WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIEN Komunalna	dokończenie opisu z rubr. 12 i 13

c.d. opisu z rubr. 12: ... Silniki parowe posiadały cylindry o średn. 310 mm i skok tłoka 410 mm. Przy 50 obr./min. każda z pomp próżniowych podawała 120 m³ wody/godz. Kotły parowe pochodziły z firmy Paucksch w Gorzowie Wlkp. i stanowiły przedmiot ochrony wynalazczej /patent DRP/. Każdy liczył 21 m² powierzchni grzewczej i dawał parę o ciśnieniu 8 atm. Rurociągiem o średn. 250 mm tłoczono wodę na odległość 1176 m do zbiornika wieżowego usytuowanego w centrum miasta /z dzisiejszej ul. Warszawskiej na Czarnieckiego/. Miał pojemność 500 m³ wody. Miejska sieć wodociągowa położona była na planie 2 koncentrycznych pierścieni. Każdy z głównych rurociągów liczył 200 mm średnicy. Na obrzeżach sieci znajdowały się terenowe zbiorniki wyrównawcze. Długość sieci miejskiej sięgała 21.852 m. Zainstalowano na niej 88 zasuw i 116 hydrantów ulicznych rozłożonych co 80-100 m. Wodociągowa wieża ciśnieni, usytuowana w parku miejskim, zyskała bardzo staranne opracowanie nawiązujące do wzorców ikonograficznych średniowiecznego budownictwa obronnego. Mamy tutaj do czynienia z architekturą swobodnie przetwarzającą historyczne formy, wywodzące się przede wszystkim z "romanizmu" i ceglanego gotyku, operującą bogatym detalem ceglanych gzymsów, parapetów i nadproży okien, portalem z nadświetlem w postaci rozety i szczególnie starannie kształtowaną głowicą powtarzającą motywy blanków, krenelaży a zwieńczoną romantyczną formą ostrego, wyniosłego dachu. To jedna z najpiękniejszych budowli zbiorników wieżowych Nadodrza, mocno przy tym osadzona w kontekstach tradycyjnego, historycznego budownictwa pomorskiego, nasuwająca i skojarzenia z mitycznym zamkiem "ducha wody".

c.d. opisu z rubr. 13: ... Okna trzonu rozmieszczone symetrycznie - akcentują linie pionowe. Otwory okienne z łukiem odcinkowym, ostrymi, "gotyzującymi" szczytami i podziałami nasuwającymi skojarzenia z motywem biforium. W kondygnacji podzbiornikowej wprowadzono 4 małe, prostokątne okna. W parterze 3, powtarzające motywy widoczne w symetrycznie rozmieszczonych 4 oknach centralnej partii trzonu. W głowicy wprowadzono horyzontalny pas wysoko rozbudowanych otworów okiennych wieńczonych łukiem odcinkowym. Występują tutaj połączenia motywu okien prostokątnych, biforium oraz okulusa. Zwieńczenie głowicy stanowi szerokie blankowanie. Uwagę zwraca bogaty detal "gotyzującego" portalu z okulusem nadświetla w postaci ceglanej rozety. Występuje również motyw ceglanych filarów, zmniejszających światło portalu, znany raczej z tradycji budownictwa sakralnego - tutaj przeniesiony do budowli o charakterze przemysłowym i technicznym. W elewacji frontowej podstawy trzonu wprowadzono kartusze, dzisiaj tynkowane.
Instalacje. Elektryczna /oświetleniowa/, odgromowa, wodna, kanalizacyjna.

Wkładkę założył: dr Stanisław Januszewski 29.09.1992 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Wzór ODZ 1985